

навчального закладу : наук. посіб. / під заг. ред. С. І. Якименко. Київ : Слово, 2011. 464 с.

Список рекомендованих джерел для самостійного опрацювання

1. Атавар Майкл. Креативність. Використовуй нестандартні рішення кожен день. *Кавовар* : [інтернет-магазин]. 2019. URL : <https://coffeewar.com.ua/catalog/Elektronika-video-ta-vidguki/Knigi1/Psikhologiya-Samorozvitok-Motivatsiya/Mann-Ivanov-i-Ferber13/Maykl-Atavar-Kreativnist-Vikoristovuy-nestandardni-rishennya-kozhen-den/> (дата звернення : 18.05.2024).
2. Деніел Канеман. Думай повільно, вирішуй швидко : [FB2-файл]. 2017. 473 с. URL : <https://drive.google.com/drive/folders/10DGiNeR6csQTqEGy9czoGUQJQlpmOm2z> (дата звернення : 18.06.2024).
3. Карнегі Дейл. Як подолати неспокій і почати жити. *Yakaboo* : [інтернет-магазин]. 2022. URL : https://www.yakaboo.ua/ua/jak-podolati-nespokij-i-pochati-zhiti-2342083.html?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw9IayBhBJEiwAVuc3fuJlYEB2KV3Hk5Lmn0hNeAy95g0EbzlCaVE8NT-0Q_CQegut7zoktBoCo_sQAvD_BwE (дата звернення : 18.05.2024).
4. Кінг Патрік Як покращити навички спілкування, будувати стосунки та керувати ними, ефективно спілкуватися, розуміти інших. *CLICKLIT.STORE* : [інтернет-магазин]. URL : <https://clicklit.store/yak-pokrashchyty-navychky-spilkuvannia-buduvaty-stosunky-ta-keruvaty-nymy-efektyvno-spilkuvatysia-rozumity-inshykh-ta-staty-dusheiu-kompanii/> (дата звернення : 18.05.2024).
5. Кові Стівен 7 навичок високоєфективних людей. : [аудіокнига]. URL : <https://drive.google.com/drive/folders/10DGiNeR6csQTqEGy9czoGUQJQlpmOm2z> (дата звернення : 02.06.2024).
6. Як вчити та навчатися в умовах війни. *Український фонд «Благополуччя дітей»* : [сайт]. URL : <https://childfund.org.ua/publikatsii/yak-vchiti-ta-navchatisya-v-umovakh-vijni> (дата звернення : 02.06.2024).
7. Онлайн-курс «Як справлятися зі змінами в житті: соціально-емоційне навчання через гру. *The Lego Foundation* : [сайт]. URL : <https://www.futurelearn.com/courses/coping-with-changes-ukrainian/1> (дата звернення : 24.06.2024).

Тетяна БАЙДАЧЕНКО,

методист відділу мовно-літературної та мистецької освіти Донецького ОІППО

Олена ГОЛОВІНА,

методист відділу мовно-літературної та мистецької освіти Донецького ОІППО

НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ СЬОГОДЕННЯ (для вчителів української мови та літератури)

Формування мовленнєвої компетентності особистості – одна з пріоритетних проблем сучасної мовної освіти. Глобалізація світу призводить до інтенсивнішого міжкультурного спілкування. Людству необхідне вміння ефективно комунікувати. Однак сьогодні, у XXI столітті, необхідно шукати нові підходи до розвитку зв'язного мовлення учнів та учениць, адже на цьому шляху перед нами постало чимало викликів.

Одним із чинників, що впливає на розвиток зв'язного мовлення, є *дистанційна освіта*. Говорячи про освітні втрати, передусім маємо на увазі засвоєння основного обсягу програмового матеріалу: зазвичай, мовної лінії (якщо говоримо про уроки української мови) і знання змісту художніх творів та здійснення аналізу за певними алгоритмами (якщо йдеться про літературу). Нерідко робота з розвитку мовлення реалізується за залишковим принципом, а часом узагалі зводиться до безсистемного написання письмових робіт.

Ще одним викликом стали *технологічні відкриття*: поширення цифрових технологій впливає на спосіб спілкування та взаємодію з учнями / ученицями, часто скорочуючи час для формування мовленнєвих навичок.

Наступною причиною кризи мовленнєвого розвитку є *зменшення інтересу до читання*.

Наслідки трагічні: адже читання – це не тільки спосіб організації дозвілля, але й розвиток критичного мислення, і – врешті-решт – удосконалення мовлення. За даними міжнародного порівняльного дослідження PISA-2022, українські п'ятнадцятирічні підлітки мають проблеми з рівнем читацької грамотності. У 2022 році базового рівня із цієї компетентності досягли 59% учнів, а найвищого – лише 2%. Боляче усвідомлювати оцінку експертів, згідно з якою українські школярі відстають від однолітків інших країн своєї групи приблизно на 2,5 роки [5].

Розв'язання цих викликів потребує *комплексного підходу*, який містить як законодавчі та освітні ініціативи, так і розвиток нових методик та підходів у навчанні мовлення, спрямованих на підвищення якості мовно-літературної освіти. Безперечно, слід оновлювати традиційні види робіт із розвитку зв'язного мовлення учнів та учениць.

Відповідно до вимог *Державного стандарту базової середньої освіти* на вироблення у здобувачів освіти ключових компетентностей «вільне володіння державною мовою» та «здатність спілкуватися рідною мовою» у модельних навчальних програмах спрямована мовленнєва змістова лінія [2].

На формуванні мовної особистості випускника середньої школи акцентує й *Концепція «Нова українська школа»*, одним із фундаментальних положень якої є компетентнісний підхід [3]. Однак відомо, що вміння читати з розумінням, висловлювати й обґрунтовувати власну думку, логічно аргументувати й контраргументувати тощо є наскрізними для всіх ключових компетентностей.

Саме тому відділ мовно-літературної та мистецької освіти Донецького обласного ІППО визначив розвиток зв'язного мовлення пріоритетним у 2024/2025 навчальному році. Протягом I півріччя реалізовано низку заходів відповідного змісту для вчителів української мови та літератури, здобутки та досвід презентовано на сайті філологів-україністів Донеччини [6].

Одним із таких заходів стала традиційна *методична вітальня*, яка цього року мала деякі особливості, зокрема спрямованість на розвиток зв'язного мовлення здобувачів освіти. Мета онлайн-вітальні з теми «Задушевні розмови про Тарасові вірші: до 210-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка» – не тільки вшанувати пам'ять великого Кобзаря й акцентувати на актуальності його творчої спадщини, але й презентувати авторське бачення глибинного аналізу віршів поета в умовах офлайн-або онлайн-освітнього процесу. Педагогам було запропоновано представити детальну розробку фрагмента уроку спілкування з учнями та ученицями, де не використовуються онлайн-сервіси та інструменти. Робота віддзеркалювала спілкування педагога-модератора та здобувачів освіти, які, аналізуючи поетичний твір, «ведуть задушевну розмову» з Кобзарем. Ознайомитися з матеріалами можна за покликанням <https://viddilukrfilelog.wixsite.com/210schev4enku>.

Своєрідним майданчиком для обговорення теми «Нові підходи до розвитку мовлення» став і *VII Обласний методичний парад «Окрилений філолог»*, у межах якого молоді вчительки української мови та літератури продемонстрували, як можна застосовувати сучасні технології для розвитку мовленнєвих навичок учнів та учениць. Фіналістками парадів стали педагогині з Бахмутської, Часовоярської, Великоновосілківської, Мирноградської, Слов'янської громад. Переглянути авторські родзинки колег можна за покликанням <http://surl.li/tqejo>.

2024 року розроблено нові програми *підвищення кваліфікації*. Учителі української мови та літератури можуть долучитися до навчання з таких проблем: «Формування компетентного читача на уроках української літератури НУШ», «Практична медіаосвіта: медіаграмотність на уроках української мови та літератури», «Формування особистості громадянина в процесі вивчення української словесності в НУШ», «Уроки української мови та літератури – простір для формування ключових навичок XXI століття». Кожна з них містить актуальні змістові модулі, що висвітлюють інноваційні підходи до розвитку зв'язного мовлення. Крім того, педагогам запропоновані нові авторські спецкурси. Для вчителів української мови – з теми «Новий погляд на есе: як навчитися і як навчити», а для педагогів усіх категорій, які прагнуть удосконалити навички писання, – «Пишемо есе «з нуля»: секрети для знавців і початківців» (авт. Т. Байдаченко).

Про якість реалізованої в області роботи з розвитку зв'язного мовлення та високий рівень мотивації учасників освітнього процесу свідчить *результативність мовно-літературних творчих конкурсів і змагань*, що передбачали написання творчих робіт або високого рівня комунікативних компетенцій. Пишаємося командою талановитих словесників-україністів та філологічно обдарованих учнів й учениць, що подарували Донеччині низку перемог (таблиця 1).

**Результативність конкурсів та змагань з української мови та літератури,
українознавства у 2023–2024 навчальному році**

№	Назва конкурсу	Результативність на фінальному етапі
1.	XXIII Всеукраїнський конкурс учнівської творчості	1 переможець, 4 учасники всеукраїнського етапу
2.	XIV Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка	18 переможців: I ступеня – 3; II ступеня – 4; III ступеня – 11
3.	XVII Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти	6 переможців: I місце – 4; II місце – 1; III місце – 1
4.	XXIV Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика	2 переможці: II місце – 1; III місце – 1
5.	Предметна учнівська олімпіада з української мови та літератури	4 переможці: II місце – 3; III місце – 1
6.	Відкритий міжрегіональний творчий конкурс учнівської і студентської молоді «Слово у душі – душа у слові»	15 переможців: I місце – 6; II місце – 4; III місце – 5

Отже, можемо стверджувати, що сьогодні, попри виклики, педагоги шукають ефективні шляхи розвитку зв'язного мовлення. Важливо пам'ятати, що робота вчителя в цьому напрямку не може окреслюватися певним терміном – це *безперервний процес*. Крім того, це система, яка традиційно передбачає планування, конкретні дії, моніторинг, рефлексію. Учитель-словесник має навчитися визначати місця, де система дає збій, реагувати на них, коригуючи методи, прийоми, форми роботи тощо.

Ми не зупиняємося на цьому шляху, плануємо нові заходи з обміну досвідом, експериментуючи. Маємо нагоду представити черговий *зональний семінар*, цього разу на базі Очеретинської громади. Змістовний захід із теми «*Розвиток мовлення в умовах дистанційного навчання*» був проведений навесні на місцевому рівні, зараз триває підготовка до презентації досвіду для всієї Донеччини. Серед питань, які досліджують колеги, такі: «Формування усного мовлення учнів за допомогою прийомів критичного мислення», «Використання платформи Flip для розвитку мовлення учнів», «Подкаст як засіб розвитку зв'язного мовлення учнів», «Штучний інтелект: від технології до розвитку мовлення» та ін.

Звичайно ж, важливу роль у поступі відіграє дослідження досвіду співвітчизників та зарубіжних колег. Наприклад, усвідомлюючи актуальність проблеми розвитку зв'язного мовлення учнів та учениць, у 2021 році ГО «Смарт освіта» ініціювала «*Національний проєкт: пишемо есе*», у межах якого вивчено та описано широку палітру стратегій письма, а також розроблено методичний посібник із навчання письма для вчителів, яким можна скористатися безкоштовно [4].

Згадаємо кілька методик, презентованих у межах проєкту.

Раніше формування навичок письма відбувалося через демонстрацію прикладів, які потрібно відтворити. На жаль, ця традиція здебільшого зберігається й зараз. Однак ще в 60-х роках ХХ століття в США відбулася своєрідна революція в педагогіці письма: замість презентації зразка почали вчити процесу, який веде до цього результату. У межах «Національного проєкту: пишемо есе» проаналізовано чимало ефективних методик, які вчать саме процесу письма. Наприклад, має комплексний потенціал і здатна зацікавити учнів та учениць система роботи Робін Етвуд, американської тренерки. Засобами *методики «Стіл Робін Етвуд»* можна навчити здобувачів освіти взаємодіяти з джерелами, коротко викладати сутність тексту, висловлювати власну думку, не вдаючись до плагіату. Рекомендуємо ознайомитися з цією оригінальною, метафоричною методикою, у процесі впровадження якої через кілька етапів обговорення й коригування нотаток учитель приводить здобувачів освіти до написання обміркованого, усвідомленого власного

висловлення з обговорюваної теми.

Іншою інноваційною методикою є *нове бачення читацького щоденника* відомої педагогині, письменниці *Еймі Бакнер* [1]. Упровадження запропонованої авторкою системи роботи сприяє не тільки розвитку мовлення здобувачів освіти, але й активізації пізнавальної діяльності, підвищенню мотивації до навчання взагалі та вивчення української мови зокрема.

Тільки щоденні записи в щоденнику, на думку Еймі Бакнер, можуть виробити звичку до писання. А джерелами думок стають не тільки прочитані книги, а й навколишній світ, власне життя тощо. Письму передують щоденні розповіді учнів та учениць із певної теми та презентація вчителем різноманітних стратегій – короткого викладу теоретичних аспектів та конкретизація завдань. Тоді на старті роботи здобувачі освіти вже знають, про що і як написати. Щоденник стає не робочим зошитом, а вагомою особистою історією.

Можна переконливо стверджувати, що і «Стіл Робін Етвуд», і «Читацький щоденник» Еймі Бакнер цілком відповідають потребам та запитам Нової української школи. Важливо, що для роботи за описаними методиками вчитель обирає матеріали або пропонує теми, цікаві для учнівства. Це є однією з передумов мотивації освітнього процесу та формування стійкого інтересу до навчальних предметів.

Звичайно, важко конкурувати вчителю з досягненнями технологічного прогресу. Єдина можливість – змусити комп'ютер чи смартфон працювати спільно з нами задля досягнення мети. Тому необхідно звернути увагу на *новітні цифрові інструменти*, які сприятимуть розвитку мовлення [7]. Рекомендуємо ефективні мобільні застосунки для вивчення мови (таблиця 2), що відкривають нові можливості для учнів / учениць та викладачів через гнучкість, доступність та інтерактивність.

Розгляньмо декілька ключових переваг цих застосунків. Запропоновані інструменти можна використовувати будь-де й будь-коли. Вони містять ігрові елементи, тому можуть перетворити процес навчання на більш захопливий і веселий. Деякі додатки надають завдання та матеріали, що відповідають поточному рівню знань учнів / учениць. Це дозволяє педагогу реалізувати диференційний підхід та впроваджувати адаптивне навчання. Окрім того, мобільні застосунки надають миттєвий зворотний зв'язок, допомагаючи школярам виправляти помилки та вдосконалювати навички мовлення, відкривають доступ до великої кількості матеріалів для навчання: відео, аудіо, текстових матеріалів та інтерактивних вправ. За допомогою таких ресурсів здобувачі освіти здатні самостійно вивчати мову, удосконалюючи мовлення.

Таблиця 2

Мобільні застосунки для вивчення мови та розвитку мовлення

Назва	Посилання на Google Play	Особливості
АнтиСуржик: Вчи українську	https://play.google.com/store/apps/details?id=yury.anty.surzhyk&pcampaignid=web_share	Вивчайте українську та позбудьтеся суржику через розв'язання кросвордів.
Worldly – Грати Українською	https://play.google.com/store/apps/details?id=com.appstation.worldly&pcampaignid=web_share	Проста та весела гра в слова у вас у кишені. Повертайтеся щодня для нового завдання або грайте у власні головоломки скільки завгодно разів.
Вчимо і граємо. Українська мова	https://play.google.com/store/apps/details?id=free.langame_ua.rivex&pcampaignid=web_share	Мобільний репетитор для самостійного вивчення лексики та фонетики початкового рівня. Дозволяє ефективно вчитися правильної вимови й написання за допомогою візуального та аудіосупроводу.
Тест з державної мови	https://play.google.com/store/apps/details?id=ua.com.testdm&pcampaignid=web_share	Іспит на рівень володіння державною мовою містить три частини: «Культура мови», «Читання» та «Усне мовлення».

Запропоновані інструменти можуть стати справжнім помічником для вчителя.

Не варто забувати й про *традиційні методичні інструменти*. Яким би не був урок розвитку

зв'язного мовлення, він містить елементи дискусії. З огляду на фундаментальні положення Концепції НУШ (дитиноцентризм, компетентнісне навчання, інтегрований підхід), широка палітра видів дискусії може бути успішно реалізована на уроках словесності як форма заняття чи окремий метод. Організуючи групові й колективні обговорення, учитель сприяє усвідомленню особистих відчуттів, почуттів та емоцій здобувачів освіти, спонукає керувати власними емоційними станами. Отже, для досягнення найкращого результату рекомендуємо комбінувати традиційні форми роботи з інноваційним баченням колег-сучасників. До того ж не обмежуватися урочною діяльністю, адже саме позакласні заходи дають безмежний простір для спілкування, а отже, удосконалення мовленнєвих навичок.

Однак слід пам'ятати, що педагог не може зосереджуватися винятково на розвитку мовлення. Звичайно ж, відповідно до чинних програм слід упроваджувати роботу щодо формування інших предметних компетенцій. Чудово, якщо словесник має успішний власний досвід реалізації системи роботи в межах проблеми, моделює ефективні дистанційні заняття та розробляє якісний контент до них. Відділ мовно-літературної та мистецької освіти запрошує колег до презентації доробку.

Отже, для успішної реалізації системи роботи з розвитку зв'язного мовлення *рекомендуємо вчителям української мови та літератури*:

- організовувати / удосконалювати системну неперервну роботу з розвитку мовлення;
- мотивувати учнів / учениць до розвитку зв'язного мовлення;
- систематично здійснювати моніторинг рівня досягнень здобувачів освіти з розвитку зв'язного мовлення та коригувати за потреби систему роботи, орієнтуючи освітній процес на інтереси дитини, упроваджуючи стратегії активного навчання;
- досліджувати та впроваджувати нові підходи до розвитку мовлення (зокрема методики «Стіл Робін Етвуд», «Читацький щоденник» Еймі Бакнер тощо);
- активізувати пізнавальну діяльність учнів / учениць, пропонуючи різноманітні цифрові інструменти для розвитку мовленнєвих навичок (наприклад, мобільні додатки);
- мотивувати учнів / учениць до самоосвіти, пропонуючи цікавий для них контент і цифрові інструменти;
- приділяти увагу позакласній роботі з української мови та літератури як засобу розвитку мовленнєвих компетенцій;
- організовувати методичні заходи, спрямовані на обмін досвідом, пошук інноваційних шляхів розв'язання проблеми, та брати в них активну участь;
- презентувати досвід у межах методичних заходів, у публікаціях.

Вважаємо, що такий підхід дозволить спланувати результативну професійну діяльність.

Дійсно, непростим є завдання педагога – розвиток мовлення в умовах дистанційного навчання. «Щоб бути цікавим, будь тим, хто цікавиться», – писав Дейл Карнегі. Ці слова можуть мотивувати не тільки учнів та учениць, але й нас, педагогів. Удосконалюючи систему роботи з розвитку мовлення, ми підвищуємо професійний рівень і стаємо цікавішими для оточення. Досліджуючи світ, і ми, і наші вихованці розкриваємо себе світові. Тож навчимося самі й навчимо молодих українців робити це гідно засобами рідного слова – красиво, правильно, переконливо!

Список використаних джерел

1. Бакнер Еймі. *Choice Literacy* : [сайт]. URL : <https://choiceliteracy.com/contributor-content/?contributor=aimee-buckner> (дата звернення : 26.02.2024).
2. Державний стандарт базової середньої освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. *Освіта.ua* : [сайт]. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення : 23.05.2024).
3. Концепція «Нова українська школа». *Інститут модернізації змісту освіти* : [сайт]. URL : <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/> (дата звернення : 26.02.2024).
4. Національний проект: ПИШЕМО ЕСЕ : [сайт]. URL : <https://essay.nus.org.ua/about-project/> (дата звернення : 23.05.2024).
5. PISA-2022: понад 40% підлітків в Україні не мають базового рівня математичної і читацької грамотності. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pisa-doslidzhennia-osvita/32715712.html> (дата звернення : 23.05.2024).
6. Сайт філологів-україністів Донеччини. URL : <https://viddilukrifilolog.wixsite.com/nova-mova> (дата

звернення : 23.05.2024).

7. Національна платформа з вивчення української мови Міністерства культури та інформаційної політики України. URL : speakukraine.net (дата звернення : 23.05.2024).

Світлана ГАРНА,

*проректор з інноваційної та методичної роботи
Донецького ОІППО, кандидат педагогічних наук*

Вікторія ЩЕРБАТЮК,

*в. о. завідувача відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОІППО*

Тетяна КОВАЛЬОВА,

*методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОІППО*

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА: СУЧАСНІ ВИМОГИ ТА НОВІ РІШЕННЯ (для вчителів зарубіжної літератури)

У концепції Нової української школи наголошено: «Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. <...> У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини» [4, с. 16]. Сучасне суспільство потребує не просто носіїв знань, а й творчих, критично вдумливих особистостей, здатних до самостійного навчання та адаптації до змін. Це вимагає від учителя постійного самовдосконалення, оновлення своїх знань та методів роботи. «Сучасний учитель, – на думку С. Єфіменко, – має бути відкритим до інновацій, готовим самовдосконалюватись, перебувати у постійному творчому пошуку, рухатись уперед – працювати над своїм професійним розвитком, оволодівати новими професійними ролями» [2, с. 16].

Динамічні зміни, що відбуваються в освіті, ставлять перед учителем-словесником нові виклики та вимоги. На педагога сьогодні покладається організаційно-управлінська та комунікативно-діяльнісна функція. Він починає, веде, підтримує та спрямовує освітній процес. Під час педагогічної діяльності вчитель діє та сприймається учнем і як спеціаліст в конкретній галузі, і як соціальна особистість. І. Бех зауважував, що педагогічна позиція вчителя є «унікальною, оскільки одночасно виступає й особистісною (вона виявляється у будь-якій зустрічі дорослого з дитиною), і професійною, необхідною для створення умов досягнення цілей і цінностей освіти. Принципово важливо наголосити, що педагог у своїй дійсно педагогічній позиції ніде й ніколи не зустрічається з дитиною як «об'єктом»; в особистісній позиції він завжди зустрічається з іншою людиною, а у власне професійній – з умовами її становлення і розвитку» [1, с. 76]. Отже, у процесі зростання професіоналізму словесника в умовах сучасної освітньої парадигми надзвичайно важливу роль відіграють два аспекти високоякісної праці вчителя: професійна компетентність та особистісні якості, які в нерозривній взаємодії виявляють майстерність педагога.

Зазначимо, що професійний розвиток – це «процес цілеспрямованого формування у працівників спеціальних знань, розвиток необхідних навичок та вмінь, що дають змогу підвищувати продуктивність праці, максимально якісно виконувати функціональні обов'язки, освоювати нові види професійної діяльності, що включає первинну професійну підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації працівників відповідно до потреб виробництва» [6].

До ключових аспектів професійного розвитку вчителя-словесника відносимо: самоосвіта, застосування новітніх інформаційно-цифрових технологій, розвиток творчих здібностей, навичок самоаналізу та рефлексії, спілкування з колегами та учнями, підвищення кваліфікації, участь у професійних спільнотах та творчих групах, дотримання професійної етики, формування емоційного інтелекту тощо.

Професійний розвиток учителя-словесника в сучасних умовах вимагає постійного